

OSADA ŁÓDKA

Południowa część ulicy Piotrkowskiej, gdzie swoje imperium zbudował Ludwik Geyer, wytyczona została w 1824 roku jako główna oś nowej osady Iniarsko-bawelniarskiej Łódki. Pierwotnie była to osobna miejscowość, lecz bardzo szybko złączyła się z Nowym Miastem i zatraciła odrębny charakter. W przeciwieństwie do reprezentacyjnej, północnej części Piotrkowskiej, południowy fragment wypełnił się gmachami fabrycznymi, czynszowymi kamienicami, pałacami przemysłowców, świątyniami różnych wyznań, czy targowiskami. Obecnie ten fragment Łódzi niezwykle się zmienia - budynki poddawane są renowacji i przyciągają turystów. Pozostaje jednak nieco bardziej zagadkowy i wypełniony codziennym życiem Łódzian, stanowiąc ciekawą alternatywę dla najbardziej znanych atrakcji turystycznych naszego miasta.

ul. Piotrkowska 282
90-312 Łódź

WWW.CMWL.PL

ŁÓDZKA INFORMACJA TURYSTYCZNA PIOTRKOWSKA 28, 90-269 ŁÓDŹ

Godziny otwarcia:

październik - kwiecień

poniedziałek - piątek

9:00-18:00

sobota

10:00-18:00

niedziela

10:00-15:00

it@lodz.travel

maj - wrzesień

poniedziałek - piątek

9:00-19:00

sobota - niedziela

10:00-18:00

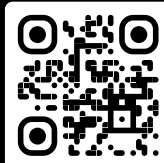
(+48) 42 208 81 81
(+48) 722 005 314

Wydawca:

Łódzka Organizacja Turystyczna
90-269 Łódź, Piotrkowska 28/2U
Polska

Opracowanie: Piotr Miłek
Foto: P. Augustyniak, arch. ŁOT, UMŁ

WWW.LODZ.TRAVEL

5

WILLA EUGENIUSZA GEYERA

Przybyszewskiego 10

Willą wzniesioną na skraju posiadłości rodziny Geyerów była domem dla Eugeniusza - jednego z synów seniora rodu Ludwika. Rezydencja wybudowana została w stylu historycznym, z licznymi nawiązaniami do dojrzalego włoskiego renesansu i manieryzmu. Eugeniusz Geyer objął kierownictwo rodzinnych zakładów po śmierci brata Emila w 1910 r., oraz podobnie jak jego krewni z powodzeniem łączył działalność biznesową i charytatywną.

6

'DWOREK' L. GEYERA

Piotrkowska 286

Dom, przypominający polskie szlacheckie dworki został wybudowany przez Ludwika Geyera w 1833 roku. Fabrykant wznosił go na swoją drugą siedzibę - pierwszą, drewnianą, znajdowała się tuż obok. Dworek zaprojektowano w stylu klasycystycznym, jednak jego obecny wygląd to wynik późniejszych przebudów. Najpoważniejsza z nich, która zmieniła fasadę poprzez wprowadzenie charakterystycznych przysadzistych kolumn okalających wejście, miała miejsce w 1949 roku. W tym czasie zlikwidowano też balkon. Budynek jest dobrym przykładem budownictwa z początków Łódzi przemysłowej.

7

RYNEK GEYERA (PLAC REYMONTA)

Niewielki plac wytyczony w 1825 roku na skrzyżowaniu ulic Piotrkowskiej z Zarzewską (ob. Przybyszewskiego) i Rzgowską. Z racji na położenie w sąsiedztwie posiadłości Geyerów, często nazywano go Rynkiem Geyera. Pierwotnie funkcjonował jako targowisko, jednak po przeprowadzeniu linii tramwajowej utracił swoje znaczenie i został przekształcony w skwer. Jedną z pierzei zajmuje dawny pałac Ludwika Geyera, który wielokrotnie przebudowywany zatracił pierwotny wygląd i charakter rezydencji. Obecnie główną część placu stanowi skwer z pomnikiem Władysława Reymonta, wzniesionym w 1978 wg projektu artysty rzeźbiarza Wacława Włosewicz.

8

DOM DLA URZĘDNIKÓW

Piotrkowska 315

Niepozorny budynek ustawiony szczytem do ul. Piotrkowskiej był niegdyś domem dla wysokich rangą urzędników fabrycznych oraz ich rodzin. Wzniesiony w 1923 r. lekko nawiązuje do polskiego stylu dworskowego. Obecnie wykorzystywany jest na cele mieszkalne.

Panorama zakładów L. Geyera

9

CZERWONA FABRYKA

Piotrkowska 297/303, 305

Kompleks budynków fabrycznych po nieparzystej stronie ulicy Piotrkowskiej, został wybudowany przez Ludwika Geyera w drugiej połowie XIX wieku. Wśród wzniesionych obiektów można wyróżnić: łaźnię, wykończalnię, apreturę, suszarnię, maszynownię, przygotowalnię, kotłownię czy składy. Budynki na terenie Czerwonej Fabryki często powstawały bez planów i pozwoleń, dla przemysłowca ważniejszą była potrzeba rozbudowy zakładów, niż spełnienie kwestii formalnych. Pod względem architektury obiektom bliżej jest do wzniesionych z czerwonej cegły gmachów Poznańskiego czy Scheiblera, niż do należącej do tego samego właściciela Białej Fabryki.

Po II wojnie światowej fabryka została upaństwowiona i funkcjonowała najpierw jako Zakłady Przemysłu Bawełnianego im. Feliksa Dzierżyńskiego, później zaś jako Eskimo. W latach 90-tych XX wieku znaczna część zabudowań została rozebrana. Nowe życie Czerwonej Fabryki rozpoczęło się z chwilą, gdy dawne zabudowania zmieniły się w postindustrialny kompleks mieszkalno-handlowo-kulturalny o nazwie „Ogrody Geyera”. Dzięki nowemu właścicielowi zabytkowe obiekty są odnawiane i wypełniły się gośćmi.

10

SKŁAD I STOŁÓWKA ZAKŁADOWA

Piotrkowska 295

Jeden z najbardziej charakterystycznych budynków kompleksu Czerwonej Fabryki jest... biały. Dawny skład i stołówka zakładową wzniesiono jako jeden z ostatnich obiektów zespołu. Fasada budynku jest dużo bardziej strojna, niż pozostałych gmachów. Otynkowana na biało z czterema pilastrami i wijącymi się liśćmi akantu zwraca uwagę spacerujących wzdłuż ulicy Piotrkowskiej. Obecnie w obiekcie funkcjonuje kilka restauracji.

11

KAMIENICA BIUROWO-MIESZKALNA

Piotrkowska 293

Okazała kamienica została wzniesiona w 1898 roku według projektu Piotra Brukalskiego. Budynek posiada elegancką, eklektyczną fasadę z bogatą dekoracją. W czasach świetności zakładów rodziny Geyerów ulokowane tu były biura Spółki Akcyjnej, zaś po II wojnie światowej w kamienicy oprócz biur dla Zarządu ZPB Eskimo wydzielono mieszkania pracownicze. Obecnie kamienica jest dostosowywana do pełnienia nowych funkcji w ramach kompleksu "Ogrody Geyera".

12

WILLA EMILA GEYERA

Czerwona 4

Jedną z ciekawszych willi potomków protoplasty rodu Ludwika Geyera należała do Emila Adama. Fabrykant ten, jako jeden z pierwszych przemysłowców łódzkich, posiadał wyższe wykształcenie - ukończył Wyższą Szkołę Techniczną we Wrocławiu. Był dyrektorem do spraw technicznych i współwłaścicielem przedsiębiorstwa bawełnianego swojego ojca. Willa w której mieszkał, została wybudowana w stylu dość swobodnie nawiązującym do gotyku. Na fasadzie można odnaleźć zdobiony motywami roślinnymi monogram właściciela rezydencji. Po II wojnie światowej willę przeznaczono na mieszkania komunalne, co przyczyniło się do znacznej degradacji obiektu.

Szkoła

SZKOŁY ZAKŁADOWE

Czerwona 6, 8

Niemal bliźniacze budynki położone przy ulicy Czerwonej 6 i 8 to doskonały przykład dobroczynnej działalności Geyerów. Około 1898 r. rodzina na własny koszt wzniosła pierwszy z pary jednopiętrowych domów zaprojektowanych w funkcjonalnym stylu z motywami neoromańskimi i neogotyckimi. Otworzono tam przyfabryczną szkołę, która w okresie przed I wojną światową należała do największych tego typu placówek w mieście. Wraz z rosnącymi potrzebami w 1902 r. tuż obok wybudowano drugi budynek, również przeznaczony na cele edukacyjne. Obecnie w gmachu pod nr 6 znajduje się Dom Studentek prowadzony przez siostry Urszulanki, zaś pod nr 8 Społeczna Szkoła Podstawowa nr 1.

14

WILLA RYSZARDA GEYERA

Czerwona 3

Niezwykle elegancka willa wybudowana została w latach 1897-98 dla najstarszego syna Ludwika Geyera, Ryszarda. Rezydencja została zaprojektowana w stylu neorenesansowym przez cenionego architekta Piotra Brukalskiego. Pierwotnie willa otoczona była obszernym ogrodem, rozcigającym się od ul. Piotrkowskiej aż po ulicę Wólczańską. W okresie powojennym przekształcono obiekt w przedszkole a w ostatnich latach przekazano Okręgowej Izbie Lekarskiej. Instytucja ta przeprowadziła generalny remont obiektu oraz odnowiła zabytkowe wnętrza i dekoracyjny vitraz.

15

WILLA GUSTAWA GEYERA

Piotrkowska 280

Obiekt przy ul. Piotrkowskiej 280 nie od razu zaprojektowany był jako rezydencja mieszkalna. Wzniesiony w 1840 roku łączył funkcje przemysłowe (warsztat mechaniczny, tokarnia, ślusarnia) oraz kulturalne (sala balowa i teatralna). Budynek często był nazywany "domem zabaw", bowiem na scenie gościły wędrownie trupy teatralne, występowali znani artyści oraz członkowie Łódzkiego Meskiego Towarzystwa Śpiewaczego, którego Ludwik Geyer był założycielem i fundatorem. W latach 70-tych XIX wieku obiekt przekształcono w dom mieszkalny, w którym osiadł Gustaw Geyer z rodziną. Po latach kolejnym panem domu został Robert Geyer, wnuk Ludwika, który brał czynny udział w pomocy polskim żołnierzom podczas I wojny światowej oraz w budowie II Rzeczypospolitej. Śmierć fabrykanta nastąpiła w nie do końca wyjaśnionych okolicznościach - został zastrzelony przez Gestapo w swojej willi w 1939 r.

16

FABRYKA KORONEK G. GEYERA

Piotrkowska 278

Gustaw Geyer, oprócz angażowania się w prowadzenie zakładów po ojcu, wznosił również swoją fabrykę, zajmującą się produkcją fran i koronek. Zakłady umieszczone były w posesji przy ul. Piotrkowskiej 278 i składały się z kamienicy frontowej, pierwotnie mieszczącej m.in. szynk, oraz budynków przemysłowych położonych w głębi działki. Obecnie gmachy fabryki zajmują szkoły, a kamienica pełni funkcje mieszkalne.

Willą R. Geyera

ISBN 978-83-977965-0-9

IMPERIUM L. GEYERA
CENTRALNE MUZEUM WŁÓKIENICTWA

PL

WWW.LODZ.TRAVEL

LUDWIK GEYER PIERWSZY ŁODZERMENSCH

Ludwik Ferdynand Geyer urodził się w 1805 roku w rodzinie saksońskich fabrykantów. Mając jedynie 23 lata, po zdobyciu wykształcenia w Akademii Berlińskiej, zdecydował osiedlić się w Łodzi - nowopowstałym mieście przemysłowym, do którego rząd Królestwa Polskiego za wszelką cenę chciał przyciągnąć inwestorów. Przybывая do miasta nie miał ogromnego majątku, jednak udało mu się uruchomić zakład z 12 warsztatami tkackimi i kilkoma maszynami drukarskimi.

Młody i przedsiębiorczy Geyer szybko parł do przodu. Skupując sąsiednie działki w niedługim czasie stał się właścicielem niemal całego południowego fragmentu ulicy Piotrkowskiej. Niezwykle ważną datą zarówno w historii fabrykanta, jak w historii Łodzi jest rok 1835 - wtedy rozpoczęła się budowa fabryki przy ul. Piotrkowskiej 282. Gmach ten, nazwany z czasem Białą Fabryką, był pierwszym wielkim zakładem przemysłowym miasta. To właśnie tutaj w 1838 r. Ludwik Geyer uruchomił pierwszą w Łodzi maszynę parową. Tym wydarzeniem rozpoczął rozwój przemysłu na nieznanej dotąd skalę. Wtedy też stał się pierwszym Łodzermenschem - fabrykantem, którego cechowała wyjątkowa pracowitość, przedsiębiorczość oraz wytrwałość ze zdolnością do dużych wysiłków i poświęceń. U szczytu kariery był największym łódzkim przemysłowcem, a jego zakład był wzorcową fabryką tego rodzaju w Polsce. Z tego powodu zyskał w Łodzi nieoficjalne miano „ojca Łodzi” oraz „króla perkalu”.

Pomimo niezwykle szybkiego rozwoju przedsiębiorstwa, fabrykant musiał zmierzyć się ze skutkami swoich nie zawsze przemysłowych działań. Jednym z najbardziej dotkliwych finansowo była nierenowna inwestycja w cukrownię i gorzelnię w Rudzie Pabianickiej, konieczność spłaty kredytów zaciąganych na rozbudowę fabryki oraz głód bawełniany spowodowany wojną secesyjną w USA. Ludwik Geyer stracił kontrolę nad fabryką w latach 60. XIX wieku. Nękany wierzycielami zajął się ogrodnictwem i zmarł jako bankrut w 1869 roku.

Odejście przemysłowca nie zakończyło historii fabryki. W 1886 roku zawiązane zostało towarzystwo akcyjne. Uznanie zasługi fabrykanta, przyjęto nazwę Zakłady Przemysłu Bawełnianego Ludwik Geyer Spółka Akcyjna a w zarządzie zasiadli jego potomkowie.

1 BIAŁA FABRYKA LUDWIKA GEYERA

Piotrkowska 282

Gmach Białej Fabryki jest jednym z najstarszych przemysłowych budynków w Łodzi. Ludwik Geyer rozpoczął budowę obiektu w 1835 roku, a już dwa lata później hale wypełnił gwar robotników i szum pracy. Fabryka wzniesiona została w stylu klasycystycznym, a jej elegancka, olynkowana fasada stała się symbolem wielkoprzemysłowego rozwoju Łodzi.

Ludwik Geyer szybko rozpoczął rozbudowę swoich zakładów - już w 1838 r. wzniesiono skrzydło północne a w 1847 roku skrzydło południowe o najbardziej strojnym wyglądzie. W 1886 roku kompleks fabryczny wzbogacił się o skrzydło wschodnie, które całkowicie odbiegało wyglądem od pozostałej części fabryki - zamiast eleganckiego tynku i klasycystycznych dekoracji zastosowano fasadę z czerwonej cegły - typową dla innych łódzkich fabryk.

Także w 1838 roku nad gmachem wyrósł pierwszy w mieście komin fabryczny, towarzyszący uruchomieniu nowoczesnej maszyny parowej o mocy 60 koni mechanicznych. Przemysłowiec sprowadził ją od najlepszych wówczas producenta, braci Cockerill w Belgii. Komin, pomimo że z powodu złego stanu technicznego groziło mu rozebranie, do dzisiaj góruje nad gmachem fabryki.

Biała Fabryka pełniła funkcję przemysłową aż do czasów II wojny światowej, kiedy to okupant zezłomował park maszynowy a obiekt przekształcił w magazyn. Po odzyskaniu niepodległości, w gmachu, który był w słabym stanie technicznym urządzono sklepy przedży, gotowych wyrobów i części do maszyn a także biura i mieszkania pracownicze.

Nowy rozdział w historii Białej Fabryki rozpoczął się w latach 50. XX wieku, kiedy to rozpoczęto działania związane z projektem przekazania zakładów na cele muzealne, których ukoronowaniem było powołanie Muzeum Historii Włókiennictwa 1 stycznia 1960 r.

CENTRALNE MUZEUM WŁÓKIENNICTWA

Obecnie Biała Fabryka jest siedzibą Centralnego Muzeum Włókiennictwa - największej w Europie placówki poświęconej włókiennictwu i historii tkactwa. Historia Muzeum zaczyna się w latach 50. XX wieku i wiąże się z inicjatorką, założycielką i pierwszą dyrektorką muzeum, Krystyną Kondratiuk.

Najważniejszą ekspozycją prezentowaną w Muzeum jest wystawa "Miasto-Moda-Maszyna", będąca opowieścią o Łodzi przez pryzmat historii maszyn włókienniczych, miasta, które podlega ciągłym przemianom, oraz barwnej historii mody, gdzie elegancja najlepszych polskich projektantów została skonfrontowana z szykiem bazarowych siraganów. Na trzech piętrach fabryki umieszczono dziesiątki eksponatów przybliżających dawne życie miasta oraz jego mieszkańców i przemiany, którym podlegało na przestrzeni lat.

Niezwykle spektakularna jest również sala "Maszyny w ruchu", gdzie można zobaczyć na własne oczy pracujące krosna tkackie, usłyszeć ogłuszający hałas i stukot maszyn oraz poczuć zapach rozgrzanego smaru. Techniczny aspekt funkcjonowania zakładów przybliży również multimedialna i interaktywna wystawa pełna filmów, animacji i gier zlokalizowana w dawnej kotłowni.

W Muzeum nie brakuje również wystaw czasowych, na których zobaczyć można wybitne przykłady dzieł sztuki inspirowanych tkaniną i przemysłem włókienniczym a także fascynującym światem mody i designu.

2 ŁÓDZKI PARK KULTURY MIEJSKIEJ

WYSTAWA "ŁÓDZKIE MIKROHISTORIE. LUDZKIE MIKROHISTORIE"

Integralną częścią Centralnego Muzeum Włókiennictwa jest Łódzki Park Kultury Miejskiej, będący skansenem drewnianego budownictwa, charakterystycznego dla Łodzi przełomu XIX i XX wieku. Na obiekcie składa się 5 drewnianych domów przeniesionych z ulic: Wólczańskiej, Żeromskiego, Kopernika i Mazowieckiej, zachwycająca bogactwem detali architektonicznych letniskowa willa przeniesiona z ul. Scaleniovej na Rudzie Pabianickiej, drewniany kościół pw. św. Andrzeja Boboli z 1846 r. translokowany z Nowosolnej oraz drewniana poczekalnia tramwajowa ze zgierskiej krańcówki na placu Jana Kilńskiego. Budynek został poddany drobnej renowacji i rozmieszczono je wzdłuż dwóch brukowanych „kocimi łbami” uliczek. Cały Park zaaranżowano tak, aby jak najlepiej i najbardziej reprezentował dawny, drewniany architekturę miasta.

Wnętrze obiektów mieszczą w sobie wystawę „Łódzkie mikrohistorie. Ludzkie mikrohistorie”, która opowiada historię wielokulturowej, włókienniczej Łodzi z perspektywy codziennego życia jej mieszkańców. Losy bohaterów ukazane są na przestrzeni XIX i XX w. na tle zdarzeń historycznych i społecznych dziejących się w Łodzi oraz na terenie całego kraju. Inspiracją dla tych mikrohistorii były rodzinne wspomnienia, pamiątki i wywiady, będące zapisem wspomnień najstarszych mieszkańców Łodzi.

WYSTAWA "OSTATNIE LATO"

Wyjątkowy budynek, jakim jest drewniana willa letniskowa krywa niezwykłą wystawę, nazwaną "Ostatnie lato". Jest to opowieść o łódzkiej rodzinie, którą wybrała się w 1939 roku na letnisko do bliskiego, ale jednocześnie całkowicie innego od Łodzi miasta jakim była Ruda Pabianicka. Wnętrze willi oraz zaprezentowane sposoby spędzania wolnego czasu zostały tak zaaranżowane, aby pokazać jak najdokładniej życie i wypoczynek łodzian tuż przed wybuchem II wojny światowej. Wystawa jest wyjątkowa również dlatego, że każdy może poczuć się jak prawdziwy letnik - usiąść na werandzie i poczytać książkę, posłuchać audycji radiowej, zagrać w karty czy zająć się robotkami ręcznymi. Sekrety ekspozycji pokrywane są w szufladach i szafkach - jak podczas prawdziwego wypoczynku warto zajrzeć w każdym zakamarek aby znaleźć coś ciekawego dla siebie!

Wystawa "Ostatnie lato"

Łaźnia

ŁAŹNIA

Niewielki, ceglany obiekt stojący nieopodal Białej Fabryki i Łódzkiego Parku Kultury Miejskiej to dawna łaźnia, którą Geyerowie wybudowali, aby podnieść warunki sanitarne swoich pracowników. Forma parterowego budynku wyraźnie wpisuje się w łódzki styl fabryczny z przełomu XIX i XX w. a charakterystyczna wieżyczka na stałe wpisała się w krajobraz parku im. Władysława Reymonta. Obecnie budynek łaźni mieści restaurację.

4 PARK IM. WŁ. REYMONTA

Zlokalizowany tuż przy Białej Fabryce park to pozostałość ogrodu założonego przez Ludwika Geyera w połowie XIX w. Zieleniec okala staw na rzece Jasień, dzięki której powstała fortuna Geyerów. Park był pierwotnie prywatny, a po wojnie został udostępniony dla publiczności, stając się popularnym miejscem spacerowym. Ozdobą są ponad 150-letnie drzewa, a wśród licznych dębów, topoli, lip drobnolistnych, platanów czy świerków znajduje się także największy w Łodzi kasztanowiec, o obwodzie pnia 3,1 m. W parku spotkać można dwa gigantyczne ślimaki - to rzeźba Michała Tarkona z lat 70-tych, która stała się ulubionym miejscem dziecięcych zabaw.

"Dworek" L. Geyera

INNE CIEKAWY OBIEKTY

17 PIOTRKOWSKA 279/283
KOŚCIÓŁ ŚW. MATEUSZA

Świątynia ewangelicko-augsburska została wzniesiona w latach 1909-1928 częściowo na terenach rodziny Geyerów. Kościół wybudowano w stylu neoromańskim z górującą na wysokość 80 m wieżą. Wewnątrz świątyni znajdują się niezwykle cenne organy zbudowane w 1928 r. przez firmę Rieger Orgelbau.

TYMIENIECKIEGO 11/MILIONOWA 6
FUZJA - ELEKTROWNIA SCHEIBLERÓW

Secesyjna elektrownia z 1910 r. wzniesiona w kompleksie fabrycznym Scheiblerów. Wśród łódzkich budynków przemysłowych wyróżnia się strojną fasadą wykończoną jasnym tynkiem. Nad gmachem góruje 80-metrowy, ceglany komin.

PIOTRKOWSKA 292
KAMIENICA POD GÓRALEM

Jedyna kamienica przy ulicy Piotrkowskiej wybudowana w stylu zakopiańskim. Ozdobą budynku jest naturalnej wielkości rzeźba górala oraz podhalańskie detale architektoniczne i dekoracje.

WÓLCZAŃSKA 243A
WILLA KAROLA BENNICH

Secesyjna rezydencja wzniesiona w latach 1903-1905. Fasady w ciekawy sposób prezentują neoromantyczne formy nawiązujące swobodnie do architektury średniowiecznej. Willa otoczona jest niewielkim parkiem.

PIOTRKOWSKA 317
HALA TARGOWA GÓRNIK

Modernistyczna hala targowa wzniesiona w 1934 roku z inicjatywy władz miasta. Miała na celu poprawienie warunków odbywającego się nieopodal handlu. Hala i Rynek Górnik to jedno z najbardziej kulturowych targowisk w Łodzi.

PLAC NIEPODLEGŁOŚCI

Plac stanowi zakończenie ulicy Piotrkowskiej. Niegdyś nosił nazwę plac Leonharda - od nazwiska fabrykanta mającego nieopodal swoje zakłady. Składa się z dwóch części - skweru z kościołem i pomnikiem św. Faustyny oraz z krańcówki tramwajowej, wybudowanej w latach 40. XX wieku.

RZGOWSKA 10, 12
ZESPÓŁ BUDYNKÓW PRZY UL. RZGOWSKIEJ

Niepozorne kamienice będące dobrym przykładem małomiasteczkowej zabudowy przedmieść Łodzi. Dom narożny z ulicą Rzgowską wyróżnia się strojną fasadą i mansardowym dachem, przy ul. Rzgowskiej 10 znajdowała się prywatna Synagoga Moszka Krela i Moszka Bergera, a Rzgowska 12 to piętrowy, prowincjonalny dom mieszkalny z zachowanymi inicjałami właściciela - FS oraz datą 1914 na fasadzie i 1895 r. na metalowej faldze.

RZGOWSKA 26/28
FABRYKA WŁODZIMIERZA STOLAROWA

Zespół fabryk, pierwotnie wybudowany przez Ludwika Hüffera, który poprzez niespłacone zobowiązania przeszedł na własność Rosjanina Wł. Stolarowa. Nowy właściciel rozbudował zakłady do tego stopnia, że było to największe w Łodzi przedsiębiorstwo należące do rosyjskiej rodziny. Po II wojnie światowej zakłady upaństwowiono, a obecnie podlegają przebudowie.

PABIANICKA 2
WILLA ERNSTA LEONHARDTA

Rezydencja Ernsta Leonhardta wzniesiona została w latach 1900-1901 w stylu neorenesansu włoskiego. Jest ciekawie położona - została zbudowana w osi ul. Piotrkowskiej, której przedłużeniem jest lipowa aleja. Willę otacza dawny ogród, przekształcony w park miejski. Rezydencja obecnie gości Urząd Stanu Cywilnego.